

Całość tak materiałów odnoszących się do powstania bańsko-bystrzyckiego jak i jego odbicia w literaturze pięknej zbierana w pierwsiu była w wydziale V Urzędu Pełnomocnika Słowackiego dla Spraw Informacji. W sierpniu 1948 roku utworzony został na mocy dekretu Słowackiej Rady Narodowej z 1947 r. Instytut Słowackiego Powstania Narodowego (Ustav Slovenskeho Narodneho Povstani) mający na celu tak zbieranie materiałów historycznych, dokumentalnych, odnoszących się do powstania, podejmowanie badań, gromadzenie pamiątek, jak i popieranie wszelkiej twórczości, naukowej, literackiej czy artystycznej odnoszącej się do powstania 1944. Na czele Instytutu stoi jako dyrektor prof. J. Hrozičnik. Instytut wydaje „Sbornik Ustavu Slovenskeho Narodniho Povstani“, którego pierwszy tom właśnie się ukazał wiosną 1949 r. i zawiera szereg interesujących prac, jak gen. Noska, b. naczelnika sztabu gen. armii powstańczej o przyczynach niepowodzenia przejścia z metod powstańczych na metody walki partyzanckiej, dzieje lotniska Tri Duby pod Zwoleniem, dzieje poszczególnych rejonów i grup partyzanckich oraz szereg materiałów archiwalnych.

Jan Reychman

TYDZIEŃ PRZYJAŹNI POLSKO-CZECHOSŁOWACKIEJ W BRNIE

Uroczystości związane z drugą rocznicą podpisania umowy polsko-czechosłowackiej o przyjaźni i wzajemnej pomocy w dniu 10 marca 1947 r. obchodzono we wszystkich miastach i wsiach, a przede wszystkim szkołach Czechosłowacji bardzo uroczystie. Zamiast szczegółowych opisów tej akcji niech nam będzie wolno przedstawić tu dla przykładu krótkie sprawozdanie z obchodu Tygodnia w Brnie na Morawach.

W sobotę, 5 marca, złożono kwiaty na grobach poległych żołnierzy sowieckich. W niedzielę, 6 marca, przed południem odbył się uroczysty poranek w Operze Janaczka z przemówieniami prezesa Stowarzyszenia Przyjaźni Czechosłowacko-Polskiej, przedstawiciela ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Pradze, prezydenta krajowego i prezydenta miasta oraz generała broni Novaka. Program artystyczny dobrano bardzo starannie. Śpiewali też studenci Polacy, studiujący w Brnie. Po południu w tymże teatrze odegrano „Sprzedaną narzeczoną“ Smetany. Przed przedstawieniem przemówił prezes Stowarzyszenia Przyjaźni Czechosłowacko-Polskiej dr Kolaja. Po przedstawieniu dokończono otwarcia wystawy „Warszawa 1946“ czeskiego malarza-artysty Pauza w „Domu umeni“ („Domu sztuki“). Przemawiał przedstawiciel miasta, wystawę zaś otworzył prezes Stowarzyszenia Przyjaźni Czechosłowacko-Polskiej, śpiewali studenci polscy. W poniedziałek, 7 marca, zorganizowano specjalny wieczór w Z-klubie (Klub fabryki traktorów, automobili itd), na którym przemówił prezes Stowarzyszenia P. Cz.-P., oraz goście krakowscy: doc. dr Leśnodorski i przedstawiciel młodzieży, student Tatka. Śpiewali studenci. We wtorek, 8 marca, odbyło się zgromadzenie konstytucyjne wydziału akademickiego Stowarzyszenia Przyjaźni Czechosłowacko-Polskiej w Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Brnie. Przemawiał prezes Stowarzyszenia Przyjaźni Czechosłowacko-Polskiej, student Kopec, dziekan wydziału prof. inż. Polansky oraz goście z Krakowa: doc. dr Leśnodorski i student Tatka. We środę, 9 marca, przed południem na wydziale filozoficznym Uniw. Masaryka odbył się odczyt docenta dra Leśnodorskiego, o godz. zaś 19 i pół wieczór muzyki polskiej urządzony

przez Akademię Muzyczną Janaczka połączony z „Biesiadą słowiańską”, w największej sali berneńskiej na Stadionie. „Część polską” (śpiewali studenci Polacy) przyjmowano entuzjastycznie. Obecni byli goście z Krakowa. W czwartek, 10 marca, goście złożyli wizytę w uniwersytecie, w majątku Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego pod Brnem, w grotach Krasu Morawskiego, wieczorem zaś byli na przedstawieniu „Polskiej krwi” Oskara Nedbala. O znaczeniu umowy polsko-czechosłowackiej mówił ze sceny doc. dr Leśnodorski.

Uroczystość obchodzono i w szkołach. Tak np. do gimnazjum żeńskiego przy ulicy Hybesza zaproszono studentów polskich, którzy zaśpiewali i recytowali wiersze polskich poetów. Inicjatywa ta znalazła naśladowców i w innych szkołach: w szkole budowlanej przemawiał prezes Stowarzyszenia Przyjaźni Czech.-Polsk., recytowała studentka Polka Pindurówna. W ramach programu Tygodnia odbył się w czwartek, 17 marca, mecz siatkówki kobiecej drużyny warszawskiej z drużyną Sokoła Brno, który zakończył się zwycięstwem drużyny polskiej w stosunku 3:2. Rozgłośnia berneńska nadawała program polski, m. in. przemawiał dwukrotnie prezes Stowarzyszenia Przyj. Czech.-Polsk. o stosunkach polsko-czechosłowackich.

W czwartek, 24 marca, jeszcze w ramach Tygodnia Przyjaźni Czechosłowacko-Polskiej odbył się w rozgłośni berneńskiego radia koncert dawnej muzyki polskiej, nadawany przez Collegium Musicum przy wydziale muzycznym Uniwersytetu im. Masaryka (dr Stedron, prof. Racek).

Tak przedstawia się plon Tygodnia Przyjaźni Polsko-Czechosłowackiej w jednym tylko mieście czechosłowackim, w Brnie.

M. Kolaja (Brno)

CZECHOSŁOWACJA NA WIOSNE

Ustawa o czechosłowackiej sile zbrojnej. Wiosenna sesja Zgromadzenia Narodowego otwarta została w dniu 23 marca, przy czym najważniejszym punktem porządku dziennego była ustawa o czechosłowackiej sile zbrojnej. Po sprawozdawcach zabrał głos minister obrony narodowej gen. Svoboda oraz dziewięciu posłów, wśród nich generalny sekretarz KSC Slansky. Plenum uchwaliło projekt ustawy manifestacyjnie, witając go długotrwałymi oklaskami.

Generał Svoboda zapowiedział dalsze polityczne szkolenie armii, odbiurokratyzowanie korpusu oficerskiego oraz podnoszenie poziomu wyszkolenia fachowego i żelaznej karności wojskowej. Głównym zadaniem jest, aby armia zrosła się z ludem i jego najważniejszą częścią, klasą robotniczą.

Poseł Slansky powiedział m. in., że nowa ustawa o sile zbrojnej jest do-

wodem, jak poważnie przystępuje lud pracujący Czechosłowacji z klasą robotniczą na czele do zapewnienia bezpieczeństwa republiki. „Minęły już czasy — stwierdził pos. Slansky — kiedy na dostawach dla armii zarabiał kto bądź, od ministrów i skorumpowanych posłów poczynając a na dostawcach siana kończąc. Dla burżuazji czeskiej i słowackiej ojczyzna była tylko przedmiotem brudnych interesów i spekulacji“.

Szczególnie podkreślić należy następujący ustęp przemówienia pos. Slanskiego:

„W następstwie zwycięstwa Związku Sowieckiego w wielkiej wojnie ojczyznianej zmieniła się i sytuacja strategiczna Czechosłowacji. Dawniej byliśmy z trzech stron otoczeni przez hitlerowskie Niemcy. Dzisiaj mamy najdłuższą granicę z Polską, która nie jest już Polską bekowską, ale naszym